

SIREEN

MUUSIKA JA TEAATRI
KIVKIRI 1922 N°4

Üksiknummer Mk. 50.—

1873 aastal asutatud

Muusikatarvete kauplus

Eugen Brandt

Tallinnas, Pikk tän. nr. 29.

Kirjade aadr.: Postkast nr. 91.

Soovitab kõige suuremast ja täielikumast nootide ladust Eestis

noote

klaverile, koorile, soolo, salon-orkestritele j. n. e. klassikerite ja moodsate meistrite töid.

Muusikaliteratuur, muusikariistad, klaverid, värsked viuli keeled alati ladus.

Välitellimised täidetakse ruttu ja korralikult. Ladus puuduv kirjandus muretsetakse. — Järelepärimistele saateraha juurde lisada.

Muusika kuukirja

Sireen'i

tellimiste ja kuulutuste vastuvõtmine ja üksikute No.No. müümine.

A./S. Röpina paberivabrik

Leo Mirvits

Kauplused ja kontorid:

Tartus, Tallinnas ja Pärnus.

En gros ja en detail = müük vabriku hindadega.

Koolivihud, kontori farbeasjad, kirjutusmaterjal, kõik paberi sordid, paberi kotid.

Tartus, Riia tn 17

M. Tiitso

Vanem ja täielikum noodiäri Eestis.

Alati värsked viuli keeled.

Möödukad hinnad.

Eesti Orkestrantide Ühisus

Tallinnas, Viruvärava p. 29. — Tel. 6-45.

Asjaajamine iga päev, pääle pühapäevade, kella 12-2ⁿⁱ

Saadaval igal ajal puhk- ja keelpillide orkestrid, triod, kvartetid j. n. e. korra-kui ka hooaja mängudeks.

Juhatus.

Eesti Orkestrantide Ühisuse Tartu Osakond

Büroo Vanemuises, III korral.

Asjaajamine iga teisipäev, neljapäev ja laupäev k. 1-2. Esimehe tel. 534.

Saadaval igal ajal puhk- ja keelpillide orkestrid, triod, kvartetid j. n. e.

Juhatus.

J. Blum'i muusikariistadekauplus ja tööstus Raatuse tän. 10.

Soovitab wõistlemata odawate hindadega gitarresid, mandoliinesid, wiulid, balalaikasid, wiulipoognaid, grammofone, grammofoni noote, nende üksikuid jagusid, keeli, okarinasid ja suupille. Parandused kõigi mänguriistade juures tehakse hästi ja ruttu.

Rätsepa-äri

Ed. Uusen

Tartus, Promenadi tn No. 4.

Valmistab hästi passivaid üleriideid herradele ja daamidele. Asjatundlikud vilunud tööjõud.

Möödukad hinnad!

Toimetuse poolt.

POOl aastat seisis „Sireeni“ väljaandmine, seisis eeskätt rahalise kitsikuse tõttu. Erakorraliselt suured kulud, mis illustreeritud ja noofidega varustatud kuukirja ilmumisega seotud on, ähvardasid kuukirja pikema seisakuga, sest sellekohase valitsuseinstantsi poolt palutud toetussumma jäi tulemata, olgugi, et kuukirja järele hädalist tarvidust tunti. Nüüd on kirjastus „Sõnavara“ kaasabil „Sireeni“ ilmumine jälle kindlustatud, ning „Sireeni“ trükitakse nimelt noodi-kaasande ja illustratsioonide tehnilise külje tõstmiseks Berliinis. Erilist rõhku tahab toimetus esialgul veel väljamaa muusikaelu ja sündmuste pääle panna, et anda võimalikult selget pilti lühikese aja jooksul kõigist viimaseaja muusika kandvatest vooludest.

Pääle selle on toimetusel kavatsus kõigelähemal ajal mõned erinumbrid välja anda, nagu laulupeo eelnr, muusikakoolide nr., Eesti vanemate helimeistrite nr. j. n. e. Et „Sireen“ ühtlasi ka teatrielust kirjutusi toob, siis on muusika ja teatrisõprade poolt loota kõigesoojemat vastuvõttu ja poolehoidu.

Laulupeost.

Laulupeo eeltöodes on mõned asjad ilmsiks tulnud, mis kõrvaltvaataja pääle imelikku, võõrastavat mõju avaldavad.

Omal ajal avaldafi Sireeni veergudel mõtteid, et eelolev laulupidu – see esimene üleriikline ühispidu vaba Eesti pinnal – kultuurilmale peaks tõendama, et meil iseseisvuse pääle ka kultuuriliselt õigus on, kuna meil vaimuavaldused sarnasesse astmesse hakkavad jõudma, mis ka üldkultuuri rikastamiseks – mitmekesistamiseks oma terakese anda võib. Sellest järgneb, et laulupidu eeskava täieliku ülevaate peaks andma meil muusika arenemisest, eesikäft koorilaulu, kui ka muul alal – kuni kõige viimase ajani.

Nende mõtete vastu oleks asjata vaielda, sest nad an nagu iseenesest mõistetavad. Ka esimene laulupidu nõupidamiskoosolek, kuhu olid kutsut kõik praegused Eesti heliloojad ja teised tähtsamad muusikategelased, toonitas ühemeelselt nende otstarbekohasust.

Mis näeme aga praegu?

Laulupidu eeskava on lõpulikult kokkusäet, laulud paljude trükivigadega trükis, sääl puuduvad kaks tüübilisemat heliloojat täielikult. Meie otsime asjata säält laule Mart Saare ja C. Kreek'i sulest, kes meil koorilaulu literatuuri just omapärasemate töödega on rikastanud kelle laad ja väljatöötus suurelt lahku läheb endisest koolist ja kes oma sisu kui kaväljendusviisiga uutele väljavaadetele meil koorilaulu edenemises teed on rajanud.

Ei ole liialdus, kui konstateerime, et nooremate heliloojate tööd eeskavas väga puudulikult esitet on – ei muuda ju palju asja sääl leiduvad J. Aaviku ja A. Vedru kaks laulu, millest esimene üle kümne aasta vana on. Sarnane fakt on aga imelik, võõrastav, arusaamatu ja kurb. Näib, nagu ei aetaks siin asja mitte sirgejooneliselt, vaid tarvitetaks diplomaatlisi kõveraid kõrvalkäike.

On kuulnud nii ühelt kui teiselt poolt asja käiku ja võib ju olla, et Lauljate liidu juhatusese „juriidiliselt midägi fetä ei saa“, kuid raske on uskuda, et siin hääftahmise juures kõike seda lugu niimoodi lahendada ei oleks saadud, et

see laulupidu mõttele oleks vastanud ja ülevalnimetet sihte teostanud. Seda oleks Lauljate liidu juhatus fingimata pidanud tegema, kui ta oma ülesande kõrgusel tahab olla.

Hiljuti on Tallinnas muusikategelaste nõupidamiskoosolek laulupeo asjus ärapeet, kus esitet olnud kõik linnad ja isegi kodumaa kaugemad nurgad, nagu Tõrva ja Mustvee. See üle kolmekümneliikmeline kogu on Lauljate liidu juhatusese ühemeelselt tungivat soovi avaldanud M. Saare ja C. Kreek'i laule eeskavasse võfta. Ka see fakt näitab, et laulupidu eeskava puudulik on, et selle kokkusäadmise juures vilakat teed on käidud ja et selle oluline lahendamise fingimata tarviline oleks.

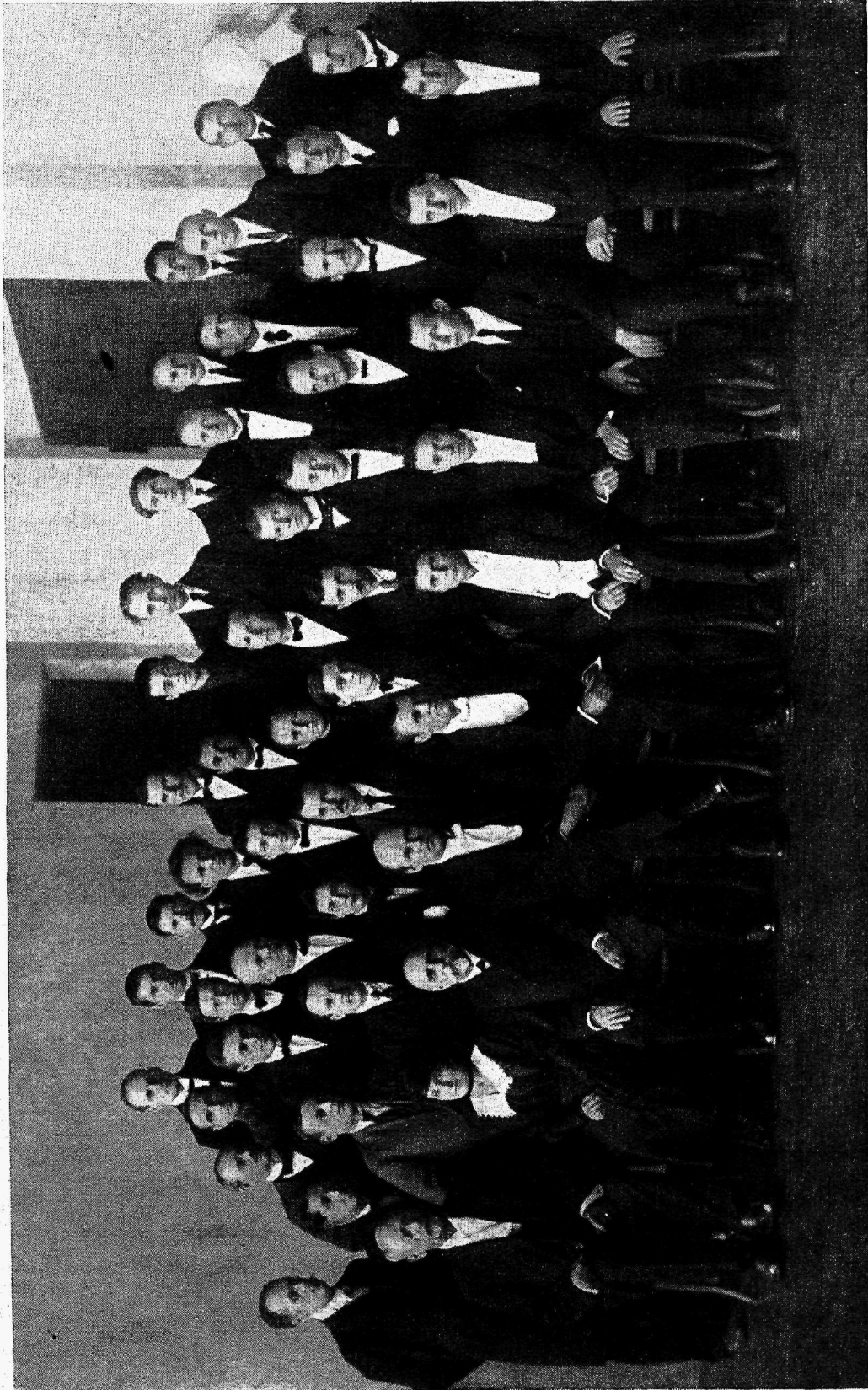
Jääme huvitusega ootama, kas Lauljate liidu juhatus suudab oma eksisammu paranda.

Nagu ajalehed teatavad, peetud pühapä. 5 novembril Lauljate liidu nõukogu koosolekut. Kokku olla tulnud ainult seitse nõukogu liiget. Ei ole teada nõukogu liigete koguarvu, kuid et leht „ainult seitse“ ütleb, siis võib arvata, et koosolek võrdlemisi väikearvuline oli.

Need seitse liiget on muuseas ka laulupeo üldkontsertide juhatajad ära valinud. Tõepoolest muutub aga valijate arv veel vähemaks, kui arvesse võfta, et kaks üldkooride juhatajaks valitut muusikameest ühtlasi ka liidu nõukogu liikmed on – järjelikult nad eneste valimisest osa ei võtnud.

See vähem, kui „ainult seitsmeliikmeline“ kogu on siis täielise iseteadvuse ja autoriteetlikkusega asunud oma tähtsama ülesande juure ja on seda lahendanud – oma arust muidugi – kõige paremini. Kõrvaltvaatajale paistab aga ka siin vääratus (see paremal juhtumisel, võib olla aga ka sihilikkus) silma. Nimelt puudub üldkooride juhtide seas isik, kes nagu iseenesest mõistetavalt sääl oleks pidanud olema – isik, kes viimase paarikümne aasta jooksul Eesti koorilaulu – eriti segakoori – rajamisel, selle kõrgeletõstmisel, süvendamisel tähtsamaks teguriks on olnud, isik, kes pole jäänud peatama ärkamisaja sentimentalismi ega sellega kaasaskäiva „Liedertafeli“ laulu pääle, vaid kes on ajaga ühes sammunud, arusaades ka tänapäeva muusikaavaldustest ja vastutulles uuemale rahvusmuusikalisele

„Vanemuise“ sinfoonia-orkester 1922 a
Juhatajad Juhana Aavik, Juhana Simm, kontsertmeister Baltgail.

voolule, seda propageerides ja eduga interpreteerides, nii et vaevalt meil teist leidub, kelle teened Eesti segakoori laulu alal nii kõrgele tõuseks. Seda võib tõele au andes kõige parema äratundmise järele ütelda.

See mees on Eesti kõige parema ja suurema – Estoonia Muusika Osakonna segakoori asutaja ja juht August Topmann. Tema energilisel ja asjatundlikul tööol on see koor nii kõrgele tõusnud, mitte ainult sisemaal, vaid ka väljaspool, ja temale võlgneb meie segakoori ala palju tänu.

Seda meest ei ole aga laulupidu juhtide kandidaadiks ülesäet, niipalju kui ajalehe sõnumist näha, see tähendab, – ta ei käi ülepää arvessegi.

Ei saa selle järele muud teha, kui õlgu kehitades arusaamatuses küsida: „Mis see tähendab?“

Pasunakooride eeskava asjus tallatakse ikka vana kulunud schabloonilist rada: olla tellit Saksa „õllemuusika“ repertuaarist jälle oma portsjoon tükke, millega Eesti mängukoorid ennast peavad värskendama ja oma rahvuslist tunnet rahuldama.

Ka siin oleks võidud kava uuendada, vastavalt meie oma muusikaolu nõuetele, mille järeldusel ka see ala saaks hakata nihkuma oma senisest tardunud olekust saades värsket, omapärast toitu, mis elustaks ja väljaviiks meie pasunakoorid vanast, võõrast, koltunud schabloonist.

Ei saa siis kuidagi toonitada, et laulupidu juhtivatel asutustel ja monarhidel nende kolme tähtsama momendi lahendamiseks õnne oleks olnud. Saab sarnane „eksisõit“ edisikestma, siis võivad küll need, kellel laulupidu rahvuslase müsteeriumi ideaalina mõttes mõlgub, kibedat kahtlust ja peitumust tunda. See pühalik-kunstiline vaba rahva eneseavaldus võib aga – selle asemel, et meie rahvapsüühel uuf vaimlist rikastamise ja uuesisünni tõugef anda – koguni teistsuguseid tagajärgi saavutada, mis rahva vaimu mitte leegina loitma ei pane, vaid seda aina väsitab.

Doloroso.

August Topmann.

Viimase viieteistkümnne aasta jaoks, ajal, kus uus Vanemuine ja Estoonia tegutsenud – võib Eesti muusikaelus suuri edusamme tähele panna, nii looval alal kui ka järeloova kunsti suhtes. Viimases on A. Topmannil isäranis tähtis koht, sellepärast mõni sõna tema tegevusest.

A. Topmann'i Tallinna ilmumisega – see oli aastal 1904 – võib säälises Eesti muusikaelus uue ajajärgu algust tähele panna süstemaatlikuse ja puhta kunsti maitse mõttes, mille põhjale võidi edasiehitada praeguseid kavakindlaid muusikalisi ettevõtteid. See oli siis, kui Tallinna Eesti koorid tegutsesid veel täiesti diletanflisel alusel.

Estooniat, kui kavakindlat, intensiivset muusikakultuurilist tegurit ei võinud sarnasena siis veel arvesse võtta. Eesti seltskonna tõsine muusika-tegevus hakkas ennast avaldama Topmann'i ellukutsut Karskuse Kuratooriumi koori, kirikliku lauluseltsi ja T. oma erakoori tegevuses. Mõne aasta pärast sulasid nende kooride tüved kokku ja tekkis Estoonia Muusika Osakond ja tema segakoor, mis praegu kõige parem ja vististe ka kõige suurem koor Eestis, ja millel Eesti koorilaulu edustamises suured teened. E. M. O. pühitses mineval kevadel oma viljarikka tegevuse kümneaastast sünnipäeva ja see oli ühtlasi ka tema asutaja ja juhataja juubel, kes kogu aja kooriga töötades seda nii kõrgele on tõstnud, et see mitte ainult meil, vaid ka väljaspool suure tähelepanu osaliseks on saanud. Tuletame siin meelde Soome külaskäiku paari aasta eest, kui ta, vaatamata soomlaste tagasihoidlikkuse pääle võõraste vastu, väga kiitvaid arvustusi sai.

Topmanni juhatusel on koor järjekindlalt iga aasta paar ehk rohkem esinemist pühendanud Eesti heliloojate töödele, kus ta on esitanud meie koorilaulu ala vanemast kuni kõige viimase ajani. Pääle selle on iga aasta esinetud suurte oratooriumide ettekannetega ja on kuuldavale toodud niisugused ilmakirjanduse kapitaalsed helitööd, nagu Haydni Loomine, Aastajad, Mozarti, Cherubini, Saint-Saënsi Requiemid, Händeli Simson, Messias,

Mendelssohni Paulus, Eliias, Schumanni Paradiis ja Peri, Roos rändamisel, Gade Kalanus j.t.

Tänavu sügisel on aga koor iseäranis viljarikast lõgevust ilmutanud. Ta on kaks kontserti korraldanud (14 okt. ja 11 nov.) ühe rahvaviiside põhjal loodud lauludele vanemate ja nooremate heliloojate sulest ja teise A. Kapi, J. Aaviku, C. Kreeki ja A. Vedru uutest kompositsioonest.

koorilaulu edustuse alal suured on ja vaevalt leidub meil teist, keda ses suhtes tema kõrvale võiks säada.

Söovime et senine püsivus ja energia, kui ka ilusad sihid tema alalisteks kaaslasteks oleks ja et see viljarikas töö samas tempos kaua, kaua edisikestaks.

Marcato.

August Topmann

EMO (Estonia Muusika Osakonna) koorijuht ja Tallinna Kõrgema Muusikakooli õpejõud.

Nagu Tallinna arvustajad kirjutavad, olla need kontserdid tunnustust annud hoolsast tööst ja üllatanud tugevate kõlamõjudega, kui ka nüansseerimise ja ettekande ühtlusega, kuna Topmann juhatanud koori kindlusega ja temperamendiga. Teine arvustaja ütleb, et need kontserdid märgivad uut aega, mis alanud meie muusikalise loomingu alal, kuna teisel kohal tähendab: „Meie rahvuslist muusikat lähedale tuua suurtele hulkadele — selle on muuseas ülesandeks võtnud Estonia Muusika Osakond A. Topmanniga eesotsas“.

A. Topmanni töö päälle lühikest pilku heites, võib liialdamata toonitada, et tema teened Eesti

Muusikaline kuulmine.

Hariliku kuulmise all mõistetakse hääle vastuvõttu kõrva kaudu. Mida elastilisem membraan ning mida õrnem ergustik, seda selgem ka kuulmine. Võib tähele panna, et loomadel kuulmine rohkem arenenud on kui inimesel. Ka algastmelisel inimesel oli kuulmine palju teravam (nii praegustel metsrahvastelgi), kuid tsivilisatsioon oma igasuguste kaasabidega on ajajooksul selle tarvidust hulga vähendanud ning seega meie kõrva märksa nürinud.

Nii on hariliku „välise kuulmisega“, kuid

see ei puuduta ligemalt „muusikalist kuulmist“, mis seisab juba mõistuse piirkonnas. Muusikaline kuulmine ei piirdu enam ainuma hääle vastuvõtuga, vaid siia seltsib vael helide, kõlade ja nende igasuguste suhete ning nüansside eritlemine. Kõrv võtab helid vastu, kuid mõistus analüüsib nende omadused ja vahekorrad.

Võtame kaks heli, näit esimese okt. do ja mi (c, e) siis võib muusikalise kuulmisega isik otsekohe ütelda, kumb neist järjekorras madalam või kõrgem on; teatud muusikalise eelhariduse juures on võimalik ka nende astmeline kaugus suure tertsiintervalli pääle ära mõõta. Leidub isikuid, kes üksikud helid nende kõrguse järele ära tunnevad, samuti, kui omi tuttavaid nende näo järele. Sarnast kuulmist kutsutakse „absoluutseks kuulmiseks“. Üldine otsus absoluutse kuulmise kohta on, et sellel muusikalises suhtes mingisugust erilist tähendust ei ole, kuid ometi näib sarnane otsus olevat kergelt teht ning ühekülgne, sest isik, kellel kuulmises erksus ulatab üksikute helide kvantiteetse iseloomu eritlemiseni, on varustet omadusega, mis teda muusikalle märksa ligemalle aitab viia. Tänapäeva praktilises muusikaelus on aga absoluutne kuulmine ka raskeks piinaks häälestuse kõikuvuse tõttu.

Nagu näeme, võib muusikalise kuulmise tasapind samuti mitmekesine olla kui inimeste näoilme. Üks omab sellel allal kõik kergesti, iseenesest; temale on mõistetav helide melodiline side, ta võib üht käiku iseloomulikult eraldada teisest ning neid õieti tabada – temas on aset terav muusikaline instinkt. Teine aga ei jõua kunagi otsusvõimeni, tema juures ei anna tagajärgi isegi see seletus, et üks heli teisest kõrgem on. Kolmas omandab aja jookul, visalt, kuid tuleb lõppude lõpuks ikka selle äratundmiselle. Neljas tüüp on muusikas optiliselt virilad.

Erksa muusikalise kuulmisega isikut on muusikas kerge õpetada ja harida; absoluut ilma kuulmiseta isiku seisukord on lootusetu, ning õpetaja vaev piirub ainult selle seisukorra kindlaks tegemisega, rohkem kohustusi ei ole. Raskem töö on aga nende keskmistega, kes edenevad aegamööda, kuid järje-

kindlalt, kuid suurimaks õnnetuseks õpetajale (ja igale kaaskodanikule) on just sarnased optiliselt virilad, kes omandavad ruttu, kunagi aga mitte täpikälselt, puhtalt. Need viimased leiavad end ise andelise olevat, valetavad veerand ja poolfooni ulatuses punasamatta, vahetavad fraasi algusest lõpuni lauldes tonali-teedi, on nüridad ja otsusvõimetud igas muusikaalses peensuses, kuid räägivad kompetentselt igal juhtumisel, nad tunnevad end üleolevat igast juurdlejust või „tuupijast“ ning teevad muusikat (on kutsut seda „harrastama“) kaasinimeste õnnetuseks.

Võtame nüüd koolis lapsed sarnaste muusikaandeliste vahekordadega, siis on selge, et nende võimiste kindlaks määramine kaugeliki nii lihtne pole, et seda õpekava järele tunni tööks pidada. Kui laps hääle proovimise juures rahuloldavat annet ning arukust ilmutab, on asi hõlbus, kui aga hääle tooni tabamast tõrgub, tuleb rehkendada juba kas arenemattusega, või kuulmise puudumisega absoluutselt. Mõnikord ripub aga ka asjaolu ära hääle tarvitamise oskamattusest. Siin kulub juba rohkem aega ja tööd, et kindlalle otsuselle jõuda ja mitte ainsama käelikutusega õpilast enesest ära lükata. Kui katsealuselle mängida ette mõnd astmelist järjestikku ehk melodilist intervalli ja kui ta ära ütleb, kas järjestik oli tõusev või vajuv, ehk jälle kumb intervalli toonidest kõrgem või madalam, siis tuleb oletada, et temas muusikalise kuulmise algidud aset on, ning edaspidine arenemise tempo näitab alles ta omadused selgemini.

Harjutada tuleb alguses üksiku tooni kaupa, siis suurt ja väikest sekundi (ülem. ja alum. juhttoon) alates ja lõpetadus toonikaga. Pääle selle võib mõlemad sekundid ühendada, s. o. toonika – ülem. juhttoon, toonika – alum. juhtt. ja toonika. Edasi tuleb harjutada tertsi (suurt ja väikest), alates ja lõpetades toonikaga, siis kvartiintervalli dominandilt toonikalle. Selle järele tuleks võtta astmeliselt kvarti, alates dominandiga ning lõpetades toonikaga. Edasi võiks harjutada veel kolmkõla ja arpedžiot okt. ulatuses ning siis astmikute (gammade) laulmiselle üle minna.

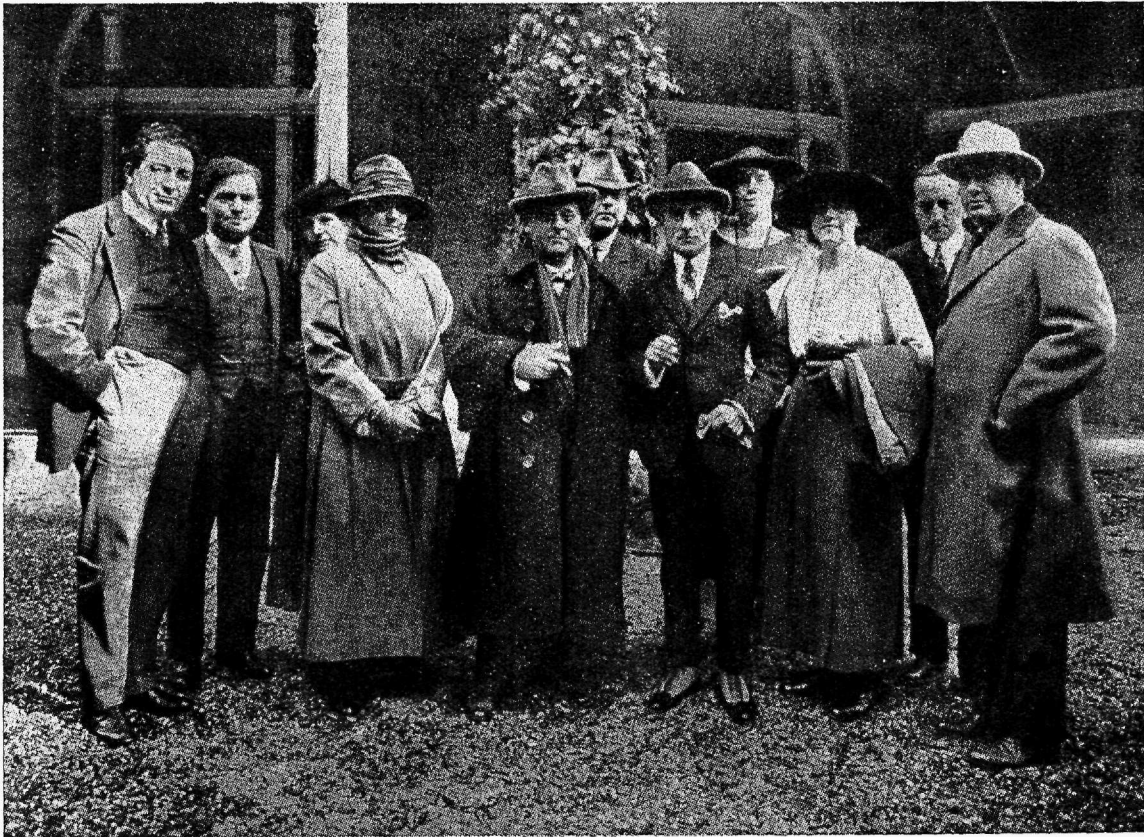
Kui õpilast farviline hääle puudumine või eba-korrektne tarvitamine ei luba üldisest laulust osa võtta, ei tohi teda teoreetilistest teadmistest ometegi ilma jätta, sest see ainukene, mis ta sellel alal omandada suudab, võib temale sagedasti farviline ja kasulik olla.

Solmisatsioonist ja teooria tarvitusest laulmise suhtes üldiselt järgmistes nr. nr.

Eduard Visnapuu.

Muusika sünd.

Kui uskumattu ja imelik näib olevat mõle, et meie praeguse aja muusika oma raffineerit, värvirikka harmooniaga, keerulise kontra-punktikude- ja süngoobirikka rütmiga, milles leitakse ikka ja ikka uusi võtteid ja radasi, on tekkinud ... kõnest. On ja iseenesest mõistetav, et meie ei saagi ettekujutada sõna tõsisest mõttes laulu sõnadeta, kuid et muusika oleks tekkinud täiesti kõnest, selles kahtlevad väga paljud.

Prantsuse muusikapäevad Amsterdamis

Concertgebouw - orkestris, okt. 1922

Muusikapäevade eeskavas olid eeskätt prantsuse uuemad helitööd, Vincent d'Indy (sinfonia ühest prantsuse mägimeeste laulust), Gabriel Pierné (Prantsuse maastikud), Ducas (Sortsi õpilane), Debussy (Fantaasia, kl. orkestriga, Fauni õhtupoolik, Ibeeria), Roger-Ducasse (Prantsuse süit), Albert Roussel (Ühe kevädepidule), Florent Schmitt (Fragmendid Antoonius ja Kleopatrast-) ja Gabriel Fauré (Requiem). Nii orkestrijuhit Willem Mengelberg kui ka kontserdiliibijad Prantsuse komponistid said publikumi ovatsiooni osaliseks.

Eesreas pahemalt paremale poole: M. Lövensohn, Con.-Geb. orkestri solocellist. Mme. Croiza, prantsuse lauljanna. Villem Mengelberg. Maurice Ravel, pr. komponist, Nadja Boulanger, komponist-pianist. Darius Milhaud, pr. komponist.

Suurim osa seniseid muusikateadlasi seletavad muusika sünni igasugu hüüdsõnadega ja imiteerimisega looduses leiduvate helidelle. Muidugi ei saa nende tähtsust eitada, kuid see oleks üksnes osaline seletus.

Artur Kapp

endine Astrahani muusikakooli juhataja, praegu Estonia ooperi dirishöör ja Tallinna Kõrgema Muusikakooli õpejõud. Üks meie produktiivsematest praegusaja komponistidest, tema sulest on ilmunud: Süit Eesti viisidest, Don Karlos, Päikesele, Prelüüd cellole ja rida koori ja soololaule.

Nimelt viimase aja uurimised kalduvad ikka selle poole, et muusika on täiesti välja kujunenud kõnест. Asja selgituseks ei või meie milgi tingimisel võtta praegust aega, milleni kõne ja muusika on käinud kumbki aastatuhande oma arenemise erirada, vaid peame valima momendi, kus nendel oleks kontaktpunkt, s. t., aja, kus kõne on täiesti

väljaarenenud, kuid muusika seisab alles algastmel. Sarnase momendi leiame vanast Hellaadast, vähe hiljem Roomast.

Vana-greeklastel oli muusika mõiste palju laialisem, kui see meil praegu on. Muusikaks nimeteti kõike, milles oli ilus, korraldet liikumine, vaatamata selle pääle, kas liikumine oli nähtav või kuuldav — kontrastiks kõige sellele, milles puudus korraldet liikumine, näit arhitektuur, maalikunst, raidkunst. Poesial, muusikal, astroomial ja tantsukunstil olid omad kaitsevaimud — muusad, kuna aga muusad arhitektuuril ja maalikunstil puudusid. Muusa-kunstidel oli isegi kindel omavaheline side, nii nägi Püthagoras helide kokkukõlades taevakehade liikumise kujutust.

Kui muusikas hakati heli tekkimise põhjuseks pidama reeglipärasest keele, õhulainete, meembraani võnkumist, kui helidelle pandi füüsikaline alus, siis suruti ka muusika mõiste koomale, hakati nii nimetama üksnes helikunsti. Hiljem kitsenes mõiste veelgi, muusika all mõisteti üksnes laulukunsti. Tol ajal seletas Plato: „Mida kaugemale vaatame tagasi, seda pühalikum, tõsisem ja jaunim on muusika iseloom, ning seda rohkem laieneb muusika mõiste. Varem olid muusika printsiibid ligidased poeesia — ja grammatikaga — nii, et muusika erines vaevast kõnест...“

Muidugi ei tule mõista siin kõne all igapäevast, harilikka jutuajamist, vaid pateetlikku, deklamatoorset kõneviisi — retsitatsiooni. Sarnane kõneviis on olemas kõigi harit rahvaste juures, eriliselt kultiveeriti seda aga just Greekas ja Roomas, kus kõne tõttu võis tõusta kõige kõrgemate riigiamehiteni; siis pole ka sugugi ime, et suurimad oraatorid on pärit just Greekast ja Roomast (Demosthenes, Cicero).

Retsitatsiooni tunni ka vanasti väga hästi; Euklides kõneleb kahesugusest häälekäigust (liikumisest): üks liikumine ei väljenda selgesti helikõrgust (kõne), selle juures näib, nagu seisaks hääle alati samal kõrgusel. Teise liikumise juures on helikõrguse tõus ja mõõn selgesti arusaadav ning vastuvõetav. Aristides kõneleb veel kolmandamast liigist, mis oleks kahe liikumise vahepääle, ning formuleerib

häälekäigu najal väljenduse kõnelemiseks, retsitatsiooniks ja laulmiseks.

Päätähtsusega on, nii laulmise kui ka retsitatsiooni juures rütm ja metrum, sest liikumine figureerib alati ajaüksustega. Muidugi ei pruugi retsitatsioon sugugi olla seot kõnes, kuid oraatorlises kõnes tarvitetakse siiski teravat rõhutamist alguses ja eriti jagude lõpus, sest, sarnane rütmieerit kõne ei jäta oma mõju avaldamata kuulaja pääle.

Teine muusikaline element kõnes ja retsitatsioonis on hääle tõusmine ja vajumine üksikute sõnade juures, milles peituvad juba meloodia algidud. Hääle kõrguse muutusega läheks iga kõne masinlikuks, igavaks, kaotaks täiesti loogika, mis põhjeneb väga tihti üksiku

sõna rõhutamises, hääle tõusmises või jälle laskumises. Seepärast on vana-greeklastel kõnedes märgit hääle tõusu ja mõõna kohad; sarnast võtet tarviteli ka mujal, näit märgivad Põhja – Ameerika indiaanlased praegugi veel hääle tõusu , kordumist .

Põhjapaneva tähtsusega häälekõrguse muutmise alal rõhu tagajärjel on India püha keel Sanskrit, kus aktsent tingib alati helikõrguse muudatuse. Indialased on ka esimestena hakanud rõhku ära tähendama kirjamärgiga. Indiast on see üle rännanud Hiinasse, kus kõnet modifitseeritakse tõusvate, laskuvate ning paenduvate toonidega; isegi kesktoon ei puudu.

(Järgneb.)

Juhan Zeiger.

Läinud suvel Haridusministeeriumi poolt korraldatud 6-näd. muusika kursused

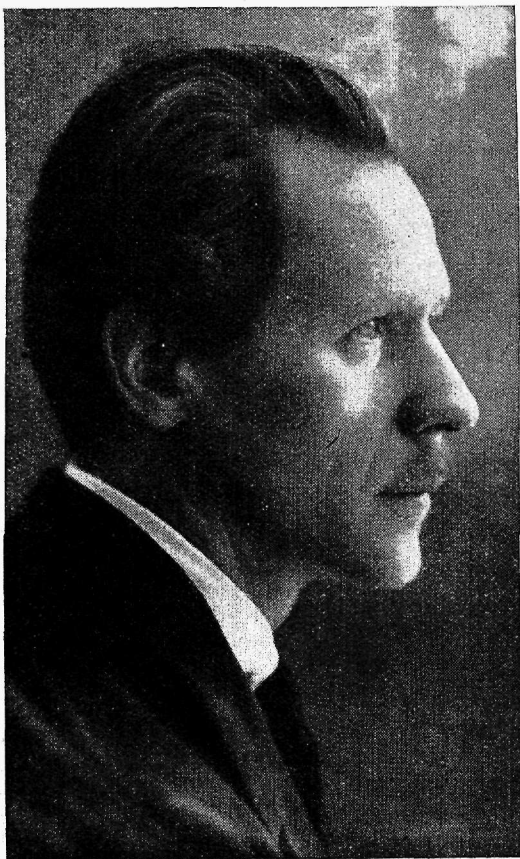
Tallinna kõrgema muusikakooli juures alg- ja keskkoolide lauluõpetajatele. Lektoriteks olid: Koolilaulu meetodikas ja koori juhatamises – K. Tünpuu, algteoorias, solfeggios, harmoonias, vormiõp. ja pillitundmises – A. Vedro, A. Topmann, muusika ajaloos – K. Ramul. Oskusained: klaver – pr. E. Raudkats – Normann ja prl. L. Prommik; viiul – pr. S. Lemba. Hingamine ja hääleoskus – prof. Sternberg-Gorski ja Viktor Krull.

Tallinna teatrielust.

Meie sügisene teatrihooaeg Tallinnas ei alganud tänavu mitte selle temperamendiga, nagu seda suvipuhkuse järele oleme harjunud tavalikult nägema. Sellel nähtusel on oma vabandavad, vähemalt mõistetavad põhjused.

„Estoonia“ otsustas kevadel oma lava uueaja tehniliste abinõudega täiendada, määrates selleks aukartust äratavaid summasid. Erilist osa pidi etendama uus lavavalgustamise rakendus, mis dekoratiivse külje hoopis uutele tehnilistele võimalustele pidi rajama.

Kuid suviheaeg on osutunud liig lihi- keseks, et Saksamaalt tellitud varustusi kohale toimetada ning hooaja alguks säädevalmis tööle panna. See lavauuduse töödeviivitus

Paul Sepp

Tallinna Draamateatri näitejuht, kelle lavastus äratas tähelepanu Leonid Andrejevi draamades (Inimese elu, Kuningas Nälg, Ookean) ja eriti Sophoklese tragöödias „Kuningas Ödipus“.

näib nüüd „Estoonia“ ettevõttevaimu halvanud olevat. Teater on seni pääasjalikult läinud aasta repertuaari kordanud ning ülessoojendanud, keeldudes suuremaid uudiseid pakkumast enne lavareformi lõpulejõudmist.

Muuseas on „Estoonia“ lava väljamaa ballet-kunstnikkudele tarvitada antud (Smirnova), või on võõraid plastika- ja balleti jõude „Estoonia“ enese lavastusel kasutatud (Sent M' ahesa, V. Krigher). Viimase lavastusel ning nimiosa täitmisel läheb praegu „Estoonia“ laval ballet „Copeelia“ millest tegelasena osa võtavad meie tantsijannad Emmy Holtz ja Lilian Loring, tegelased „Estoonia“ näiteseltskonnast ja koor.

Võib arvata, et see esimene katse mitte viimaseks ei jää. Meil on viimaste aastate jooksul tantsukultuur hoogsalt edenenud, on arenemas rida plastilisi jõude, mis võimaldab, et tants meil tulevikus mitte ainult opereti kaaslaseks ei jää, vaid et ta hakkab enesele ka erilisemaid ülesandeid seadma. Selles mõttes võib „Copeelia“ lavastus „Estoonias“ kui lubatakse pateetlikumat stiili tarvitada... ajaloolise tähenduse omada.

Kodumaiset huvi äratas „Estoonias“ J. H. Talomaa „Igavese elu“ lavastus. Meie näitekirjandus on alles sedavõrd väike, et iga uus nimi ja teos juba palja oma ilmumisega tähelepanu köidab.

Ei või ütelda, et „Igavene elu“ esietendusel oleks läbi kukkunud, võitlesid ju tema eest kandvates osades „Estoonia“ parimad jõud: Erna Vilmer, Hilda Gleser, Hans Lauter ja külalisena Paul Pinna. Näidend pakkus sisulikku huvitust ning äratas noore algaja kohta uudishimu, kuid näidendi kompositsiooni ja mõnede kujude hingeelulise arendamise kohta oli arvustusel mõndagi ütelda. See mõistuslike kalkulatatsioonidega „filosoofiline“ draama kannatab koondusvõime puuduse all, ta arengul pole küllalt temperamenti, ta täitub ülearu asjakohatu vahelmaterjaliga ning ta dialoog on kaunis paberkeelne. Hoopis ülealusena ja segavana fundus viies vaatus, mis näidendile sootu teiselaadilise karakteri annab. See vaatus on ka veel sellepoollest tülikas ning ebakohane, et kirjanikul

Mana Zucca

Ameerika naiskomponist, kelle helitööd (kaugelt üle saja ilmunu kompos.) äratavad, nagu Nev-Jorgi „Musical Courier“ teatab, Uue-Ilma muusika ringkondades suurt tähelepanu.

idee on tulnud lapsesünmitamise sonoorset külge läbi kogu vaatuse demonstreerida.

„Draamateater“, mis läinud hooajal oma kolme näitejuhi ja õige suure ning nimeka näiteseltskonnaga töötas, põdes kevadel suure sisemise kriisi läbi, mis sellega lõppes, et rida silmapaistvamatest jõududest lahkus. Näitejuhtidest jäi töötama Paul Sepp, kuna näiteseltskonda on püütud noorte, algajate jõududega täiendada, välja arvatud H. Möller, kes juba Menningi päevadest saadik tuffav. Ilma et Draamateatri kevadist kriisi sisulikult puudutama hakata, peab ometi konstateerima, et see näiteseltskonna „lõhkimine“ seisukorra sünnitas, mille all käesolev hooaeg kannatab, sest et tuleb töötada vähemate jõududega ning ebatasasema ansambliga. Nooremate jõudude koolitamine ning kasvatamine võtab

aega, ning andeid pole maast võtta. Sellepärast peaks Draamateater huvitatud olema võimaluse korral oma näiteseltskonda kandvate jõudude poolest täiendada.

Draamateater avas oma hooaja Sophoklese „Kuningas Ödipusega“, mis nõub massireshiid ning sellepärast üksikute solistide peale mitte suurt koormat ei pane – maha arvatud vast Ödipuse osa. „Ödipuse“ lavastusega jäi arvustus üldiselt õige rahule, oli tehtud tööd, mida võis hinnata. Lavastuse heaks kordaminekuks aitas tähtsal mõõdul kaasa Türk'i läbimõeldud ning suure andumusega kujutatud Ödipuse osa.

Naljamäng „Hydra“ järele, mis tavaliku päevatöö liiki kuulub, tõi Draamateater lavastusele Rabindranath Tagore „Kuninga kirja“ ja „Ohvri“. Ei või öelda, et see Tagore – õhtu just õnnestanud oleks. Kuigi siin lavastus paiguti õiget tooni ja häälestust ei leidnud („Ohver“), seisis nende lavastuse peanõrkus ometi selles, et mõningad nooremad jõud osasid pidid mängima, milleks nad kas kohased polnud, või mis neil üle jõu käisid. Ebatasane kokkusead ansambelis andis end rohkem tunda, kui seda oleks võinud riskeerida nii tähtsa ja huvitava kirjaniku tutvustamise puhul.

H. R.

Kuidas peab laulmise juures hingama?

See küsimus piinab oma möödapääsemata otsekoheusega igat lauljat kes vähegi tõsisemalt oma tegevuse juurde asub. Hingamine on üks tähtsamatest teguritest laulmise juures ja ta füsioloogiliselt õieti või võhiti tarvitamisest ripub suurel määral hääle tugevus, kõla, vastupidavus ja hääle edenemine.

Hingamine jaguneb kolme päämomenti õhu sissehingamiseks, õhu kinnipidamiseks ja õhu väljahingamiseks.

I Õhu sissehingamine:

Andes kehale sirge seisaku ja keha raskust ühe ehk teise jalale rajades, (vaba jalga võib kas ette ehk taha poole toetada) ja pääd nii hoides, et silmad horizontaalselt

keha seisakule vastaksid, hingab inimene läbi nina omad kopsud igakülgsest õhku täis.

Jälgime nüüd õhu sissevoolu teed algusest lõpuni. Esimene keha orgaan, millega õhk kokku puutub omal teekonnal inimese kehasse on nina. Mispärast nina, aga mitte suu?

Meil on pea igapähe juhuseid olnud järgmist tähelpanna. Tolmuselt uulitsalt ehk balli-pidult tulles leiame meie oma tasku rätikut tarvitades selles kaunis rohkesti muda.

Harilik toaõhk tolmuste uulitsate ja balli pidude omaga võrreldes ei sisalda eneses küll mitte nii paksult tolmu, et temast rätikusse suuremad muda-tagavarad koguksid, kuid siiski, läbi mikroskoobi vaadates leiame sellest külluses kõiksugu mustust ja tolmu-kübemeksi,

Praegu Saksamaal viibiv Vanemuise Sinfonia orkestri juht **Juhan Aavik** ja end. „Vanemuise“ direktor, Eesti saatkonna sekretär Berliinis **Ants Simm**.

Ülesvõte on tehtud Leipzgis, kuulsa Rahvastelahingu mälestussamba ees.

mis tema filtratsiooni möödapääsematuks teevad. Kas peab filtri selleks väljaspool inimese keha otsima? Ei. Loodus on meile selleks filtriks annud nina. Õhk, sattudes ninna, voolab säält ninasõõrmeid mööda edasi. Nina-sõõrmed harunevad sägavamal ja on kaetud niiske ilanahaga. Ilanahk, mille niiskus sägavamal suureneb, püüab oma külge õhu tolmu-kübemed. On ju teada et tolmu niiske asja külge kergesti kinni hakkab ja kui veel nina-sõõrmete murdkäikusi ka arvesse võtame, mis voolu murravad, siis peaks filtratsiooni pilt küllalt selge olema.

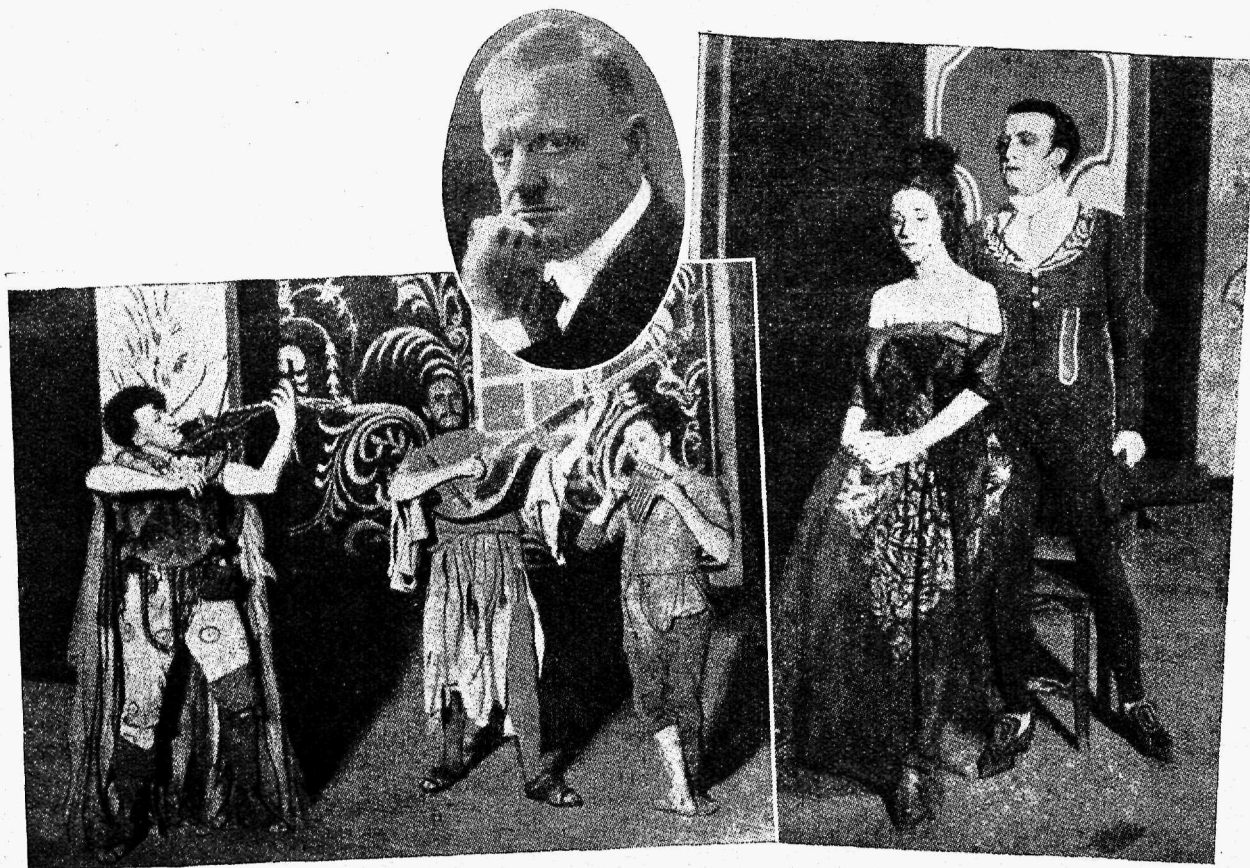
Jõuab õhk oma teekonnal ninast läbi kurgu kõrisõlme hääle paelteni ja säält edasi kopsu, siis on ta ninasõõrmetesse pea kõik oma tolmu-kübemed ära kaotanud, mis säält juba tasku-rätikusse satub muda näol.

Hingates aga läbi suu puudub õhu teekonnal filtr ja kõik tolmu, mille nina sõõrmed kinni oleks püüdnud, satub osalt hääle paeltele, osalt kopsu. Häälepaeltele kogunend tolmu teeb nende funktsioneerimise korratuks, mille tõttu häälekõla ragisevaks ja krobbedaks muutub. Kopsu sattudes matab tolmu „rinnad kinni“. Ta takistab hingamist kõha näol, mis laulmist täiesti segab.

Teine põhjus nina läbi hingamiseks oleks õhu külm temperatuur. Toa harilik temperatuur, välisest vaba-õhu temperatuurist rääkimata, on meie keha temperatuurist põhjamaa kliimat arvesse võttes palju madalam. Et aga häälepaelte, kui tegevuses olevate füüsiliste kehade kohalik temperatuur laulmise juures harilikust keha temperatuurist veel kõrgemale tõuseb, siis ei ole ime, kui suu läbi sissehingatud õhk, otseteed hääle paeltele sattudes, säält ääretumat kahju sünnitab. Hingates aga läbi nina sojoneb õhk võrdlemisi pikal teekonnal ninasõõrmetes, ja ta temperatuur tõuseb nõutava kõrguseni. Selle läbi oleme kaitsnud äärmise temperatuuride kokkupuutumise eest.

Ei hinga aga meie mitte läbi nina, vaid läbi suu, siis on hääle orgaanidele katarri saamine kindlustud. Selle tõenduseks võib igaüks, ka mittelaulja, omast elust juhtumisi meeletuletada, kus ta soojast ruumist värsket

Jean Sibeliuse

esimene dramaatiline teos, saaga „Scaramouche“ Kopenhaageni Royal-Ooperis.

Pahempoolne stseen: Royal-Oop. reshissöör Johannes Poulson, kes teose lavastas, oma saatjatega (lauto ja paaniflööti).

Parempoolne sts.: Lillebil Ibsen Blondelaine osas ühe oma austajaga.

õhu kätte minnes ja suu läbi hingates hääle kõla lihemaks ehk pikemaks ajaks kaotas.

Lõpuks ei vasta õhu niiskuse protsent meie hääle organide niiskusele. Ta on palju kuivem. Kuid voolates läbi nina omab õhk teatava hulga niiskust, mille tõttu ta kurku ja häälepaelu enam ei kuivata. Voolates aga läbi suu kuivatab ta varsti kurgu ja häälepaelad, mis kohe oma negatiivset mõju hääle kõlale ülesmärkimata ei jäta.

Harilikult katsutakse „kurgu kuivamisest“ üle saada vee joomisega (karafin veega kõnetoolidel), kuid hääle paelteni vesi ei ulata, viimaseid võib kuivamise eest kaitseda ainult läbi nina hingamine.

Ülalpool öeldut kokkuvõttes leiame, et nina on loodusest meie näol mitte iluasjana vaid tähtsa tegurina hingamise funktsioonides.

(Järgneb).

Dionyssii Orgussar.

Sõjavägede marssi võistluse asjus.

Mõni kuu tagasi kuulutas sõjaministeerium avaliku võistluse välja piduliku sõjaväe marsi loomiseks.

Harilikult avaldakse sarnasel juhtumisel ühes võistlustingimistega ka jury kokkusääd, sest et see võistlusest osavõtjaid esimeses joones huvitab kui ka selle piirkonna teatavas mõttes äramäärab. On väga tähtis, kuivõrd sarnane jury autoriteetline ja võimas teatud alal – käesoleval juhtumisel heliloomises – on. Juhtub selle jury määramises mõni väär samm, siis on aegsasti võimalik avalikkuse kauda selle päale tähelpanu juhti, võistlusest osavõtta tahtjad võivad ka oma seisukohta ja nõudeid avaldada ja on sel teel üleüldse võimalik ette tulnud vigu, kui neid olemas on,

kõrvaldada. Nii on jury avaldamine üks võisfluse põhisääduse pääparagrafidest.

Kuna praegusel juhtumisel hääks pole arvatud seda teha, siis ei saa ülevaltähendud võisflust ses suhtes küllalt reegliparaseks pidada.

Tööde sisseandmise viimne tähtpäev oli esimesel novembril. Kuu aega on sellest möödunud, kuid tagajärgedest pole midagi kuulda: on jury oma töö lõpule viinud, missugused auhinnad määratud, kellele j. n. e. Ka oleks huvitav premeeritud töid edaspidi näha. Kõik sarnased asjad ei paku mitte ainult muusikalist huvi, vaid juba lihtne korratunne nõuab avaliku asja juures avalikkust. Sellepärast oleks väga soovitatav, et jury koosseisust, vähemalt tagant järele – juttu tehtaks, kui ka selle töö tagajärgede avaliku teadaandmisega kaua ei viivitataks. **Dolce.**

Kontserdid hooja algul Tallinnas.

Käesoleval sügisel on Eestoonias ja Draamateatris iseseisvate kontsertidega esinenud A. de Prang, V. Padva, H. Biek, E. Pöder-Roht, E. v. Voigflaender, D. Smirnov ja A. Borovski.

Viiulikunstnik A. de Prang kuulub oma tehnika poolest paremate virtuooside hulka. Kõigist raskustest üle libisedes äratas tema juures iseäralist fähelpanu parema käe tehnika (nagu volant-staccato allapidi) ja absoluutne puhtus paarikute mängus. Nooruse juures puudub tal aga kujukam interpretatsioon, mis küpsemist nõuab, nii et täit edu temale alles tulevik lubab.

Klaverikunstnik V. Padva on jõudnud võrdlemisi kaugele ulatava tehnikani iseäranis viimase aasta jooksul, töötades Berliinis ühe

parema Busoni õpilase juures. Tema mängus võib tabada väga huvitavaid piaano momente, mis just ta hilisem tehnika saavutus. Kuigi tal puudub täielik rütmiline ja dünaamiline tasakaal ning küps tõlgitsus, võib tema esinemist kaunis tõsiselt võtta.

Klaverikunstnik H. Biek on omis võimise piirides täiesti väljaarenenud, valitseb kaunit tehnika üle ning suudab tihti tõlgitsemises autorisse süveneda. Üht tervikut, üht sirgejoonelist kogumuljet aga pakkuda läheb temal vaevalt korda, sest et ta stiilitunne kaunis küsitav on. Äpardanud talent.

Lauljanna E. Pöder-Roht andis esimese iseseisva kontserdi, mis aga kindlasti mõne aasta võrra edasi lükkama oleks pidanud. Pöder-Rohtil on võrdlemisi intsiim tembriga, kuid väike hääl. Sagedast defoneerimist tuleb lugeda tema juures nähtavasti murdpunktis oleva koloratuuri arvele. Seekord sunnime end aga kannatusele ning loodame tulevikus midagi paremat.

Viiulimängija E. v. Voigflaender esines küpse kunstnikuna igakülgsest. Tema positsioonikindlus ja filigraansus on üllatavalt peen, täpikäalne, nii et imetlust äratada arhitektoonilisel täitmisel tal enam korda läheb, kui kuulajat intsiimsusega soojendada.

Lauljal Smirnovil on võrdlemisi suure ulatusega hääl tarvitada. Täit mõjulepääsu takistab aga tuntavalt tema vibratsioon, mis tihti treemoloni ulatab. Väga hää hingamine ei tohiks aga esinemisel demonstreerimiseks olla, vaid laulmiseks. Suuresti hellitet „mina“.

Klaverikunstnik Borovski on üks esimestest virtuoosidest temas koondunud hiiglatehnika ning laiaulatuslise dünaamilise võime tõttu. Interpretatsioon annab tehnikalle tuntavalt alla, kuid mõjub siiski usutavalt ja soliidsest, nagu kogu ta esinemine. **V.**

Kroonika.

Riia „Perkoni“ meeskoori kontsert. 30 septembril esines Estoonias Riia „Perkoni“ meeskoor, mis üks parematest Lätis, umbes 40 lauljaga Paul Grusna juhatusel, kes kodumaal tuntud kui kirjanik-saätüürnik ja muusiker. Koori eeskavas olid vanemate Läti heliloojate tööd ning eeskätt Zimse kogutud rahva- viisid. Huvitav on tähele panna, et mitmed Läti rahva- viisid meie omadele täiesti sarnased on, isegi nende tekst satub sõna-sõnalt kokku, näit. „Vaeselapse laul“, kus see oma rasket elu kurdab minnes võõraema käsul „uibust viitsu löikama“. „Puhu tuulekeses“ (à bocca chiusa) sarnanes motiiv väga tühele baptistidelt kuulnud laulule, mis muidugi Läti algupära kahlustamiseks põhjust ei anna. Üldiselt on aga Läti ja Eesti kui naabrite rahvaviises mõnel juhtumusel väga raske sirget vahejoont tõmmata.

Perkoni koor seisab koos võrldlemisi korralikest jõududest, iseäranis oleks nimetada esimest tenorit ja üht tugevat oktavisti, nõrgem oli esimene bass. Hra P. Grusna, kui juhataja estraadil, pakub eneses kaunis vähe, selle eest on ta aga väga fundeline muusiker ning valitseb oma koori üle rohkem seespidiselt, kui dirigendi tehnikaga.

Solistina esines kontserdil P. Saks, kaunis häa maaterjaali ning kooliga laulja, kandes ette vanemate ja nooremate Läti komponistide töid. Klaveril saatis P. Schubert, esinedes korrapäraselt Vihtoli variatsioonidega. Alguses ja lõpus lauldud „Mu isamaa“ kanti ette diktsiooniliselt üsna selgesti, sest kooris on mitmed lauljad eestlased.

* * *

Juba pikemat aega liiguvad teatringkondades jutud, et Vanemuise endine direktor Ants Simm võtab tulevases jaanuarist jälle teatritjuhtimise oma kätte. Nagu nüüd kuuleme, pole jutud küllalt põhjendatud, sest hra Simmile ei ole Vanemuise eesiseisuse poolt senini veel mingisugust konkreetset ettepanekut tehtud.

* * *

Riia Läti Rahvusooperis tuleb jaanuaril etendusele Richard Straussi „Salome“ läti keeles Th. Reiteri juhatusel.

* * *

Jean Sibelius'e esimese dramaatilise teose „Scaramouche“ (daanlase Paul Knudseni tekst) esietendus oli läinud suvel Kopenhaageni Royal-ooperis. Sibelius lõpetas „Scaramouche“ juba kaks aastat tagasi. Teos on melodraami ja pantomiimi vahepäälne.

* * *

Poola pääminister Ignaz Paderevski on kodumaal oma poliitilise karjääri lõpetanud ning Ameerikasse kontsertreisile sõitnud.

* * *

Viinis on teatridireksioonid pääsetähtede hinda 25 protsendi võrra alandanud, sest teatriskäijate arv kahanes kohutavate hindade tõttu alatasa.

* * *

Kadunu Artur Nikischi hauasamba ehitamise korjanduse jaoks avaldati üleskutse, kuhu alla on kirjutanud teiste seas Eugen d'Albert, Gerhart Hauptmann, Richard Strauss, Siegfried Wagner, Berliini Philharmonia ork., Leipzigi Gevandhaus - ork. ja Christiaania, Londoni, Viini, Stockholmi ning Zürichi sinf. orkestrid.

Paul Grusna

Läti „Perkoni“ koorijuht (V. Kroonika).

Viimasel ajal on mitmed Aleksander Skriabini avaldamata helitööd leitud, muuseas üks sinfoonia, mis lähemal ajal trükkis ilmuvad.

* * *

N. Rimski-Korssakovi „Orkestreerimise põhijooned“ Maksimilian Steernbergi redigeeritud, mille esimene trükk Beläjevi kirjastusel ilmus, on nüüd Kusseviitski asutatud „Vene kirjastuse“ poolt Berliinis II trükkis ilmunud.

* * *

Vana Niederlandi kooli (16 aastat alg.) tähtsama esitaja, komponisti Josquin de Prés teoste kogu väljaandmisega on algust tehtud. Kavatsatud üle 5000 - leheküljelisest kompositsioonide kogust on ilmunud 1 jagu, edaspidi ilmub 4 jagu aastas, nii, et 10 aasta jooksul teos täiesti valmis saab. Kirjastajateks on Amsterdamsis Alsbach ja Ko, Leipzigit Siegel.

* * *

17 septembril k. 3 p. l. korraldas Moskva suur raadiojaam ülevenemaalise raadiokontserdi, kus kanti ette paremate Vene lauljate poolt Tšaikovski, Korssakovi ja Borodini helitööd.

* * *

Pariisis säetakse ligemal ajal raadioaparaadid Suurte Ooperisse, Koomilisse Ooperisse ja igasse suuremasse kontserisaali, nii, et kontserdid on vabad igale, kellel käepärast raadio-vastuvõtu aparaat.

* * *

Läinud suvel asutati rahvusvahelisel kammermuusika nädalal Salzburgis „Uue Muusika Rahvusvaheline Selts“. Seltsi keskjuhatuse asub Londonis, haruseltsid täiesti autonoomse juhatusega on Euroopas pea igas riigis, ning Põhja-Ameerikas. Sektsioonid saadavad iga kuu Londonisse teated oma maa muusikalistest sündmustest – eriti uutest helitöödest, teated ilmuvad järjest miime sektsiooni ühises häälekandjas. Trükitud kui ka käsikirjalised noodid ja partituurid koondab iga sektsioon oma laenukogusse ning saadab soovikorral tarvitamiseks teistele haruseltsidele Londoni keskjuhatuse vahetalitusel. Iga haruselts võtab osa igaaastase U. M. R. S. muusikapidustuse eeskava kokkusaadimisel. Esimene sarnane pidustus on kavatsatud ära pidada 1923 a. augustil Salzburgis.

U. M. R. S. ajulisse juhatusse kuuluvad: Inglismaa – prof. Dr. Dent, prof. Evans, Ameerika – prof. Dr. Sonneck, Dr. Saerchinger, Saksamaa – prof. Dr. A. Weismann, Belgia – prof. Collard, Tšehoslovakia – Dr. E. Steinhard, Dr. Vaclav Stepan, Prantsusmaa – Arthur Honnegger, Darius Milhaud, Itaalia – prof. Gatti, Austria – Dr. Paul Stefan, Dr. R. Réti, H. Damisch, Hispaania – Salazare, Daanimaa – Hammerik, Ungari – Béla Bartók.

* * *

Berliini komponistide poolt on ellu kutsutud Rahvusvaheline Komponistide Gilde (Internationale Komponistengilde), mille ülesandeks on korraldada kontserfisi liikmete helitöödest. Kavatselakse vahetada eeskavasi väljamaaga. Muuseas Figureerib R. K. G. ka Ferruccio Busoni.

* * *

Berliinis Konservatorium des Westens ruumides avati Esimene Vene Ooperi kool, prof. E. Terrijan-Korganovi, N. Tihomirovi (Moskva Simini ooperi reshissöör) ja prof. V. Metsli juhatusel.

* * *

Kümneaastase seisaku järele algavad Bayreuthis jälle 1923 suvel etendused. Eeskavasse on võetud „Parsifal“, „Niebelungid“, „Meistersinger“. Eelproovid Siegfried Wagneri ja Kiffeli juhatusel on alanud.

* * *

Viulivirtuoos Villi Burmesjer algas oma kontserreisi ümber ilma. Turnee vältab umbes 4 aastat.

* * *

1923 a. alguses kavatselakse Londonis suurt muusika-pidustust ära pidada, kus ettekandele tuleks helitööd kuninganna Elisabeti ajast.

* * *

30000 elanikuga linnakene Teplice (Tšehoslovakias) ehitab praegu üht toredamat ooperimaja kogu Euroopas. Avada kavatselakse 1923 a. sügisel.

* * *

Belgradis (Serbia) ehitatakse ajakohast ooperimaja, mille sissesääde vastaks täiesti praeguse aja lavatehnikale.

* * *

„Sireeni“ tellijatele.

Eksiarvamiste ärahoidmiseks teatab Sireeni talitus, et kõigile „Sireeni“ tellijatele saadetakse numbrite normaalarv, aasta tellijatele – 12 nr., $\frac{1}{2}$ a. t. – 6 nr., $\frac{1}{4}$ a. t. 3 nr.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Soololaulud:

- A. Kapp, Ärge võtke, Esto-Muusika kirjastus
 A. Kapp, Kevadel „ „
 A. Kapp, Sõitis kosja õlekubu
 Esto-Muusika kirjastus
 A. Kapp, Mälestus „ „
 A. Kapp, Laul ja nuff „ „

Koorilaul:

- A. Kapp, Vaba Eestile (Meestekoor)
 Esto-Muusika kirjastus

Melodeklamatsioon:

- P. Flint, Rukililled Esto-Muusika kirjastus
 A. Levitski, Valtser oper. „Näkkide saar“
 Esto-Muusika kirjastus
 R. Rautsman, Eesti Skoutide
 Maleva Marss, Esto-Muusika kirjastus.

Noodi-kaasandes palutakse lahkesti ära parandada A. Vedro „Hällilaulus“ kulmu pro kulma, kalmu.

Toimetuse töö lõpp 1. detsembril 1922 a.

Väljaandja: Kollektiiv „Sireen“.
 Vastutav toimetaja: Eduard Visnapuu.
 Trükikoda Albert Frisch, Berlin W 35.

Sõnavara TARTU

— — — kirjastus, keskladu — — — Lai tänav 27-A. Kntr.: 4-28; 4-29

Sellel talvel hakkab vihkude viisi ilmuma

„Viimane Raamat“

mis õpetlikus, siiski põnevas tulevikupildis kirjeldab **raamatu ja ajakirjanduse täielist kadu tegelikust elust**, ühtlasi käsitledes kultuuri — ja eriti raamatu ajalugu tema eelkäijatest Idas kuni viimase raamatuni kõigest mõnekümne aasta pärast! Raamatus kirjeldet tuleviku-raamatu äraarvajale kavatses väljaandja suuremat auhinda määrata. „Viimane raamat“ — — — — seltsib igale poole eelmiste juurde. — — — —

Samal väljaandel ilmub

Riigi- ja rahaasutuste kohused :-: praeguse raamatu vastu :-:

Sisu: Kes on rahvuse ja kultuuri eest vastutavad — Riiklised säädused ja korraldused — Rahaasutuste ajaloost ja praegustest toimingutest — Girode kaaluvus ja kuivad kassad mitmesugustel juhustel Eesti pankades — Momendikasud ja muutuvad olukorrad — Pilk kaugemale selgitab kohused.

Ühe aasta jooksul on „Sõnavara“ ümber ilma suurema reklaamita hulk alalisi Sõnavara sõpru, peamiselt õpetajaid ja üliõpilaskonnast koondunud. Algava aastaga loodame „Sõnavara“ aatelistele sihtjoontele veelgi laialisemat tähelepanu ja poolehoidu võita. Selleks tulge tutvunema

Sõnavara alalise raamatunäitusega.

Siin leiata otstarbehases Ameerika suuremate ettevõtete taoliselt korraldat väljapanekus, mis Eestis esimene ja ainsam sellitaoline on, kõik paremad Eesti kirjandusilma toodangud, kuna raamatu kuulutuse järele nõudmine tihti peetumustega seotud on. — Kes vaatama ei saa tulla, nõudku hinnata väljasaadetavat

**Eesti soovitatavamate raamatute nimekirja
„Sõnavaralt“ - Tartus**

Sireen 1 sisu: Juhan Aavik: – Eelsõnaks, – Rudolf Tobias, Juhan Simm: Koolilaulmine, Eduard Visnapuu: Eesti rahvaviiside väljaandmise küsimus, Juhan Zeiger: Kontsertmuusika ja miimika, –: A. K. Glasunov, Eduard Visnapuu: Eesti rahvalikud laulud saksa viisidega, Juhan Simm: Põhjusmõtteliselt kirikumuusikast, Vict. Krull: Berliini muusikaelu, Alfred Kalnin: Muusika Lätis; pääle selle Tartu ja Tallinna muusika aasta-ülevaated, nekroloogid, arvustused, teated.

Pildid: Rudolf Tobias, A. Glasunov (autogr. „Sireeni“ jaoks), C. Saint-Saëns, kaan ja esimene leht joonistusega.

Noodi-kaasandes: R. Tobias: „Oh jäta kõik kaebed“ – meestekoor, Juhan Aavik: „Kodule“ – segak., J. Simm: „Ta lendab mesipuu poole“ – segak., Heino Eller: „Prélude“.

Sireen 2 sisu: Juhan Aavik: Laulupidu, Peeter Süda; Dronyssi Orgussar: Algkooli laulmise õpekava ja ta seletuskiri, Eduard Visnapuu: Muusika pädagogika, –: Muusikalise kasvatuse tarvidus sotsiaal-eeetilistel põhjustel, Alfred Kalnin: Muusika Lätis, Juhan Simm, Operett, Juhan Zeiger: Muusika ala elukutsena, –: A. Frankovski loengud uuema muusika üle Tartus. Arvustused. Evan-geeliumi kirikumuusika (Tempo), jõululaulud segakoorile (–h–), Kroonika.

Pildid: Peeter Süda, Prof. Arthur Nikisch, Claude Debussy, Custave Charpentier, Maurice Ravel, kaan joonistusega.

Noodi-kaasandes: Miina Hermann: „Kui sa tuled, too mul lille“ – soololaul klaveriga, A. Kapp: „Ärge võtke“ – s-laul kl., A. Thomson: „Kullakese kodu“ – segak., Aleksander Läte: „Miina“ meestek., Setu rahvav. „Setokõsõ noore mo velle“.

Sireen 3 sisu: Muusika meil ja mujal – Juhan Zeiger. Koorilaul – Eduard Visnapuu. Algkooli laulmise õpekava ja ta seletuskiri. – D. Orgussaar. Eesti üliõpilaste koorilaul (–h–). Prof. Hans Sitt. – Ed. Visnapuu. N Rimski-Korssakovi „Harmonia-õpetuse“ tõlked – Ed. Visnapuu. Teatri-olud Tartus. A. Tamman. A. Frankovski loengud uuema muusika üle Tartus. Kroonika.

Pildid: R. Kull Estonia sinfoonia orkestri ja E. M. O. kooriga. Raimund Kull. Hans Sitt. Mart Saar. Sinaida Jurjevskaja. Edith von Voigflaender.

Noodi-kaasandes: Eleegia. – Juhan Zeiger. Kingi mulle laulud (lastekoor). – K. Tuvike.

Sireen 4 sisu: Toimetuse poolt. Laulupeost – Doloroso. August Topmann – Marcato. Muusikaline kuulmine – E. Visnapuu. Muusika sünd – Juhan Zeiger. Tallinna teatrielust – H. R. Kuidas peab laulmise juures hingama? – D. Orgussar, Sõjavägede marsi võistluse asjus – Dolce. Kontserdid hooaja algul Tallinnas. – V. Kroonika.

Pildid: Vanemuise sinfoonia-orkester 1922 a. August Topmann. Mengelberg, Ravel, Milhaud. Artur Kapp. Haridusministeeriumi muusika kursused. Paul Sepp. Mana Zucca. Juhan Aavik ja Ants Simm. Jean Sibelius ja „Scaramouche“. Paul Grusna.

Noodi-kaasandes: M. Saar – Prélude. A. Vedro – Hällilaul.

Sireen'i Berliini aadr.: Berlin W 35, Lützowstr. 66 b. Kunstanstalt Albert Frisch. Keskladu Tartus, „Sõnavara“, Lai tän. No. 27-A. Eesti Panga kõrval.